

Дело C-302/23 [Piekiewicz]¹

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

10 май 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach (Полша)

Дата на акта за преюдициално запитване:

28 април 2023 г.

Молител:

М. J.

Друга страна в производството:

С. J.

[...]

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

28 април 2023 г.

Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach, VII Wydział Gospodarczy
(Катовицки районен съд Катовице-Изток, Полша, VII търговско отделение)

[...]

след като разгледа [...]

в закрито заседание

делото, образувано по молба на М. J.

срещу С. J.

¹ Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

за допускане на принудително изпълнение,

във връзка с молбата на М. J. за отвод на съдебния секретар

определи:

I.

На основание член 267 от Договора за функционирането на Европейския съюз отправя следния въпрос до Съда на Европейския съюз:

Трябва ли член 2, параграфи 1 и 3 във връзка с член 25, параграфи 1 и 2 във връзка със съображения 12, 13, 18, 21, 22 и 49 от Регламент (ЕС) № [910/2014] на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО (ОВ L 257, 2014 г., стр. 73) да се тълкува в смисъл, че съдът на държавата членка е длъжен да приеме подадения до него процесуален документ, подписан с електронен подпис по член 3, точка 10 от Регламента, при положение че националното право на държавата членка не предвижда друга възможност за подаване на процесуални документи до съда с използване на електронен подпис, освен чрез комуникационна и информационна система?

II. На основание член 177, параграф 3¹ от Kodeks postępowania cywilnego (Граждански процесуален кодекс) спира производството по делото до получаването на отговор на въпроса, изложен в точка I.

[...]

МОТИВИ

Преюдициално запитване

Страни в производството

а)

молител: М. J. [...]

б)

друга страна в производството: С. J. [...]

[...]

I.

Факти по делото, ход и предмет на главното производство

1)

Молителят М. J. е търговец и кредитор на другата страна в производството — С. J.

2)

На 28 ноември 2022 г. молителят подава молба до Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach (Катовицки районен съд Катовице-Изток) за допускане на принудително изпълнение спрямо съпругата на другата страна в производството — В. J., така че принудителното изпълнение да може да се насочи върху недвижим имот, който е тяхна семейна имуществена общност. Молбата е изпратена по електронна поща на електронния адрес на съда. Молбата не съдържа саморъчен подпис, а е подписана по електронен път, с удостоверен подпис, свързан с т.нар. платформа (.) („електронна платформа за услуги на публичната администрация“). Това е комуникационна и информационна система, в която публичните институции предоставят услуги чрез единна точка за достъп в интернет. Към молбата е приложена и молба за освобождаване от съдебни такси и разноски.

3)

На 30 декември 2022 г. съдебният секретар, който разглежда молбата, разпорежда на молителя да отстрани нередовностите в документа — включително да представи саморъчно подписан официален формуляр с подробна информация за семейното положение, имуществото, доходите [и] източниците на доходи — в едноседмичен срок от връчването на разпореждането, за да не бъде върната молбата му за освобождаване от съдебни такси и разноски.

4)

На 21 януари 2023 г. молителят изпраща на адреса на електронната поща на съда декларация за семейното си положение, имуществото, доходите и източниците на доходи. Декларацията е подписана с удостоверен електронен подпис, свързан с платформата (.).

5)

С разпореждане от 8 февруари 2023 г. съдебният секретар връща молбата за освобождаване от съдебни такси и разноски поради неотстраняване на нередовностите в срок, и най-вече поради липсата на саморъчен подпис върху молбата.

6)

На 4 март 2023 г. молителят изпраща на адреса на електронната поща на съда молба за отстраняване на съдебния секретар от разглеждането на

делото, заедно с искане за образуване на дисциплинарно производство срещу него. Молбата и този път е подписана електронно, с удостоверен подпис. В подкрепа на молбата си молителят посочва, че са налице сериозни съмнения за липса на безпристрастност на секретаря при разглеждането на делото. Според молителя съдебният секретар явно нарушава правото на Съюза, като отказва да приеме документ, подписан с електронен подпис, изпратен на адреса на електронната поща на съда. Според молителя секретарят нарушава по-специално член 25, параграфи 1 и 2 от Регламент (ЕС) № [910/2014] на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО (наричан по-нататък „Регламент № 910/2014“).

7)

Според молителя съдебният секретар не е безпристрастен при разглеждането на делото, тъй като не спазва принципа на върховенство на правото на ЕС, който е утвърден в практиката на Съда на Европейския съюз [...]. Според молителя посоченото обстоятелство се дължи на политическата ситуация в Полша и на правораздавателната дейност на определени съдии, назначени от спорния Национален съдебен съвет (Krajowa Rada Sądownictwa, Полша). Освен това принципът на върховенство на правото на ЕС напоследък бил спорен в Полша, а молителят бил политически активно лице. По-нататък молителят изтъква, че съдебният секретар незаконосъобразно е отхвърлил молбата му и по този начин е направил недопустима политическа декларация.

8)

Молителят твърди, че що се отнася до съдебните производства на територията на Европейския съюз, електронният подпис трябва да се зачита и от съдилищата в Полша, тъй като правото на Общността има предимство пред националните правила. Всъщност не можело да се оспорва правната сила или допустимостта на електронния подпис като доказателство при съдебни производства единствено на основание, че той е в електронна форма или че не отговаря на изискванията за квалифицираните електронни подписи, както било видно от текста на член 25, параграф 1 от Регламент [№ 910/2014].

9)

Всички документи, изпратени от молителя на адреса на електронната поща на съда, са разпечатани и впоследствие прикрепени към преписката от служителите на съда.

II. Правото на Съюза, което е от значение за отговора

10) *Регламент [№ 910/2014]:*

съображение 12 от преамбюла: Една от целите на настоящия регламент е да се премахнат съществуващите бариери пред трансграничната употреба на използваните в отделните държави членки средства за електронна идентификация, за да се удостовери автентичност поне за обществените услуги. С него не се цели намеса по отношение на системите за управление на електронната самоличност и свързаните с тях инфраструктури, установени в държавите членки. Целта на настоящия регламент е да се гарантира, че при достъпа до трансгранични онлайн услуги, предлагани от държавите членки, е възможно да се осъществят сигурна електронна идентификация и сигурно електронно удостоверяване на автентичност.

съображение 13 от преамбюла: Държавите членки следва да запазят правото си да използват или да въвеждат, за целите на електронната идентификация, средства за достъп до онлайн услуги. Те следва също да могат да решават дали да привлекат частния сектор в предоставянето на такива средства. Държавите членки следва да не бъдат задължени да уведомяват Комисията за своите схеми за електронна идентификация. Изборът дали да уведомят Комисията за всички или за някои от използваните на национално равнище схеми за електронна идентификация при достъп най-малкото до обществени онлайн услуги или специфични услуги, или да не уведомяват за някои от тях, зависи изцяло от държавите членки.

съображение 18 от преамбюла: В настоящия регламент следва да се предвиди, че уведомяващата държава членка, страната, издаваща средството за електронна идентификация, и страната, ръководеща процедурата по удостоверяване на автентичност, носят отговорност при неизпълнение на съответните си задължения по настоящия регламент. Независимо от това настоящият регламент следва да се прилага в съответствие с националните правила относно отговорността. Поради това той не засяга тези национални правила, например по отношение на определянето на щетите или приложимите процедурни правила, включително тежестта на доказване.

съображение 21 от преамбюла: С настоящия регламент следва да се установи и обща правна рамка за използването на удостоверителни услуги. Той обаче не следва да създава общо задължение за използването им или да създава точка за достъп за всички съществуващи удостоверителни услуги. По-специално той не следва да обхваща предоставянето на услуги, използвани изключително в рамките на затворени системи между определен набор от участници, които не оказват въздействие върху трети страни. Например системи, установени във фирмени или публични администрации за управлението на вътрешни процедури, които използват удостоверителни услуги, не следва да подлежат на изискванията по настоящия регламент. Единствено предоставяни на обществеността удостоверителни услуги, които оказват въздействие върху трети страни, следва да отговарят на изискванията, предвидени в настоящия регламент. Настоящият регламент не следва да обхваща и аспектите, свързани със сключването и

действителността на договори или други правни задължения, когато в националното право или в правото на Съюза са предвидени изисквания по отношение на формата. Освен това той следва да не засяга националните изисквания за формата, които се отнасят до публичните регистри, и по-конкретно търговските и поземлените регистри.

съображение 22 от преамбюла: С цел да се допринесе за общото им трансгранично използване, удостоверителните услуги следва да се допускат като доказателство при съдебни производства във всички държави членки. Правната сила на удостоверителните услуги се определя от националното право, освен ако в настоящия регламент не е предвидено друго.

съображение 49 от преамбюла: С настоящия регламент следва да се установи принципът, че правната сила на електронен подпис не може да бъде оспорена на основание, че той е в електронна форма или че не отговоря на изискванията за квалифицирания електронен подпис. Правната сила на електронните подписи обаче се определя от националното право, с изключение на включените в настоящия регламент изисквания квалифицираният електронен подпис да има същата правна сила като саморъчния подпис.

член 2, параграф 1: Настоящият регламент се прилага за схеми за електронна идентификация, за които е извършено уведомяване от държава членка, както и за установени в Съюза доставчици на удостоверителни услуги.

член 2, параграф 3: Настоящият регламент не засяга националното право или правото на Съюза, свързано със сключването и действителността на договори или други правни или процедурни задължения по отношение на формата.

член 3, точка 10: За целите на настоящия регламент се прилагат следните определения: (.) „електронен подпис“ означава данни в електронна форма, които са добавят към други данни в електронна форма или са логически свързани с тях, и които титулярят на електронния подпис използва, за да се подписва.

член 25, параграф 1: Правната сила и допустимостта на електронния подпис като доказателство при съдебни производства не могат да бъдат оспорени единствено на основание, че той е в електронна форма или че не отговоря на изискванията за квалифицирани електронни подписи.

член 25, параграф 2: Правната сила на квалифицирания електронен подпис е равностойна на тази на саморъчния подпис.

III. Национално право и съдебна практика, които са от значение за отговора

11) *Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Закон от 17 ноември 1964 г. — Граждански процесуален кодекс) (Dz.U., 2021 г., позиция 1805, 4.10.2021 г.):*

член 126, параграф 1, точка 6: Всеки процесуален документ трябва да съдържа: подпис на страната или на нейния законен представител или пълномощник.

член 126, параграф 5: Когато се подава чрез комуникационна и информационна система, процесуалният документ носи квалифициран електронен подпис, удостоверен подпис или личен подпис.

член 125, параграф 2, индекс 1: Когато особена разпоредба предвижда това или е направен избор за подаване на процесуалните документи чрез комуникационна и информационна система, процесуалните документи по делото се подават само чрез тази система. Документите, които не са подадени чрез системата, не поражда правните последици, които законът свързва с подаването на документа до съда, за което съдът уведомява подателя на документа.

член 125, параграф 2, индекс 1a: Изборът за подаване на процесуалните документи чрез комуникационна и информационна система, както и по-нататъшното подаване на документите чрез тази система се допускат, когато това е възможно предвид техническите условия, с които разполага съдът.

12) *Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Закон от 17 февруари 2005 г. относно компютризацията на дейностите на субектите, изпълняващи обществени задачи) (Dz.U., 2023 г., позиция 57, 1.9.2023 г.):*

член 3, точка 13: По смисъла на този закон: (.) „електронна платформа за услуги на публичната администрация“ е комуникационна и информационна система, чрез която публичните институции предоставят услуги чрез единна точка за достъп в интернет.

член 3, точка 14a: По смисъла на този закон: (.) „удостоверен подпис“ е електронен подпис, чиято автентичност и цялост са гарантирани с електронния печат на министъра, отговарящ за въпросите на компютризацията, и който съдържа: а) данни за идентификация на лицето, определени въз основа на средството за електронна идентификация, издадено в системата по член 20aa, точка 1, включително: — име (имена), — фамилия, — идентификационен номер PESEL, б) идентификатор на средството за електронна идентификация, с което е положен, в) времето на полагаането му.

13) **Тълкувателно решение на Sąd Najwyższy (Върховен съд, Полша) от 23 май 2012 г., № III CZP 9/12:**

1.

„Подаването на жалба по електронен път се допуска само ако това е предвидено в особена разпоредба (член 125, параграф 2; понастоящем член 125, параграф 2¹ от Гражданския процесуален кодекс).

2.

Разпечатката на недопустима жалба, подадена по електронен път, може да се третира като жалба, която не е подадена по електронен път, ако липсата на подпис бъде отстранена (член 130, параграф 1 във връзка с член 126, параграф 1, точка 4 от Гражданския процесуален кодекс); в този случай за дата на подаване на жалбата в съда се приема датата, на която е направена разпечатката (член 130, параграф 3 от Гражданския процесуален кодекс).“

IV. Мотиви за преюдициалния въпрос на запитващата юрисдикция

14) Настоящото дело се води по молба за отвод на съдебния секретар, който при разглеждането на молба за допускане на принудително изпълнение е поискал от молителя да отстрани нередовностите на молбата за освобождаване от съдебни такси и разноски, като я подпише. Молителят всъщност застъпва позицията, че не е необходимо да подписва молбата със „саморъчен“ подпис, тъй като разпоредбите на Регламент [№ 910/2014] позволяват да се подават до съда документи, подписани с електронен подпис. Молбата му за отвод на съдебния секретар също носи само електронен подпис. Следователно спорът по настоящото дело се свежда до правни въпроси, а правилното тълкуване на разпоредбите на [Регламент № 910/2014] е от решаващо значение за въпроса дали молбата за отвод на съдебния секретар следва да бъде приета за разглеждане и да бъде даден ход на делото, или трябва да се приеме, че тя е нередовна и следва да се изиска отстраняване на нередовностите. Правилното тълкуване на разпоредбите на [Регламент № 910/2014] е от значение и за възможността за подаване на всякакви процесуални документи пред съда, когато носят електронен, а не саморъчен подпис.

15) Отговорът на Съда по отправения въпрос е от значение от гледна точка на принципа за единство на правото на Съюза. Правото на Съюза следва да се прилага еднакво в своята цялост във всички държави членки. Единният правен ред във всички държави членки е една от основните ценности на правото на Съюза.

16) В Полша повечето съдилища не прилагат разпоредбите на [Регламент № 910/2014] по отношение на възможността до съдилищата да се подават документи, подписани с електронен подпис, усъвършенстван електронен подпис или квалифициран електронен подпис. Изглежда, че това се дължи главно на формулировката на разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс, които обвързват възможността за подаване на документи, подписани с електронен, удостоверен или личен подпис, с наличието на

комуникационна и информационна система, която да позволява подаването на такива документи в съдилищата (член 126, параграф 5 от Гражданския процесуален кодекс). Запитващата юрисдикция също не разполага с такава система. В член 125, параграф 2^{1а} от Гражданския процесуален кодекс полският законодател изрично посочва, че съответният съд трябва да разполага с комуникационна и информационна система, за да е възможно подаването на процесуални документи чрез нея.

17) Постоянната практика на полските съдилища и установеният им от години практически подход показват, че в Полша се приемат само документи, подписани със „саморъчен“ подпис. Това се отнася за документите, подавани в гражданските производства, водени по общия ред. Всъщност при някои други производства е предвидена възможност за подаване на документи по електронен път, например в електронни заповедни производства, в производства по несъстоятелност. Това виждане е застъпено преди всичко от Sąd Najwyższy (Върховен съд) в тълкувателното му решение от 23 май 2012 г., № III CZP 9/12. Това решение обаче е постановено въз основа на правното положение преди влизането в сила на [Регламент № 910/2014].

18) В член 126, параграф 1, точка 6 от Гражданския процесуален кодекс се посочва, че всеки процесуален документ трябва да съдържа подпис на страната, но не се уточнява дали този подпис може да е в друга форма, а не „саморъчен“. Едва от няколко години, с член 126, параграф 5 от Гражданския процесуален кодекс, националният законодател предвижда възможност за подаване на електронно подписани документи, при условие че е налице предназначена за тази цел комуникационна и информационна система. Следва обаче да се подчертае, че изискването за саморъчно подписване се отнася само за процесуалните документи (които обективират процесуални действия на страните). Всички останали документи, които се използват в хода на съдебното производство (по-специално като доказателства), се приобщават към преписката по делото в съответствие с разпоредбите на [Регламент № 910/2014], а последиците им се преценяват в съответствие с националното право.

19) Същевременно от член 25, параграф 1 от [Регламент № 910/2014] следва, че по отношение на електронния подпис не се допуска дискриминация и не може правната му сила да бъде оспорена единствено на основание, че той е в електронна форма или че не отговаря на изискванията за квалифицираните електронни подписи. В тази разпоредба обаче не се уточнява каква правна сила трябва да има този подпис. В съображение 49, първо изречение от преамбюла на [Регламент № 910/2014] също се посочва, че по отношение на електронния подпис не се допуска дискриминация въз основа на това, че е електронен.

20) Според запитващата юрисдикция правната сила на електронния подпис е уредена по-специално в съображения 22 и 49 от преамбюла. Според

запитващата юрисдикция правната му сила се определя от националното право. Единствено по отношение на квалифицираните електронни подписи в [Регламент № 910/2014] се посочва, че правната сила на квалифицирания електронен подпис трябва да е равностойна на тази на саморъчния подпис.

21) Както е обяснено по-горе, разпоредбите на полския Граждански процесуален кодекс допускат възможност за подаване на процесуални документи с електронен подпис (квалифициран, удостоверен, личен) само ако съдът разполага с подходяща комуникационна и информационна система. Според запитващата юрисдикция от изложеното следва да се заключи, че след като не разполага с комуникационна и информационна система, съдът не е длъжен да приема електронно подписани процесуални документи. Когато е подаден извън комуникационна и информационна система, такъв документ се явява нередовен като ненадлежно подписан.

22) Въпреки това според запитващата юрисдикция следва да се има предвид и формулировката на останалите съображения от преамбюла на [Регламент № 910/2014], от които следва, че Регламентът има за цел да повиши доверието в електронните трансакции на вътрешния пазар между гражданите, предприятията и публичните органи. Поради това според запитващата юрисдикция е възможно разпоредбите на Регламента да се тълкуват и в смисъл, че пораждат задължение за приемането на електронно подписани процесуални документи с оглед на унифицирането на комуникационните и информационни системи в държавите членки и недопускането на дискриминация помежду им.

23) В този контекст може би има значение фактът, че Полша не е уведомила Комисията за нито една комуникационна и информационна система съгласно [Регламент № 910/2014]. По-специално към днешна дата не е извършено уведомяване за схемата (.), свързана с удостоверения подпис, с който е подаден документът на молителя. От член 2, параграфи 1 и 3 от [Регламент № 910/2014] обаче видимо следва, че Регламентът се прилага само за схеми за електронна идентификация, за които е извършено уведомяване от държава членка. (.) [Той] не засяга националното право или правото на ЕС, свързано със сключването и действителността на договорите или процесуалните задължения.

24) Според запитващата юрисдикция при правилно тълкуване на [Регламент № 910/2014] следва да се заключи, че Регламентът само въвежда инструменти, чрез които могат да се правят технологични подобрения, без обаче да налага задължение за тяхното прилагане, и по-специално не измества установените национални решения в частност относно правните последици на подадените процесуални документи.

25) Може би подобно тълкуване не ускорява процесите, свързани с развитието на иновациите в съдебните производства, но въпреки това изглежда, че законодателят на ЕС не е имал намерение да задължава

държавите членки да приемат конкретни решения за използването на електронни подписи в съдебните производства. Както изглежда, това зависи главно от технологичните възможности на съответната държава членка.

26) Затова пък при противоположното тълкуване се налага заключението, че независимо дали е налице комуникационна и информационна система и дали Комисията е уведомена за нея, съдилищата на всички държави — членки на Европейския съюз, следва еднакво да приемат електронно подписани процесуални документи. Подобно тълкуване би довело до хармонизиране на подаването на процесуални документи пред съдилищата на всички държави членки.

27) Отговорът на Съда ще позволи да се даде проевропейско тълкуване на националното право и същевременно да се прецени дали по всящото тук дело пред запитващата юрисдикция трябва да се приеме документът на молителя, с който се иска отвод на съдебния секретар, или трябва да се изиска от молителя да отстрани нередовностите на документа, като го подпише със саморъчен подпис.

[...]

Разпореждания

1.

[...] [връчване на копие от определението]

2.

[...] [анонимизиране]

3.

[...] [изпращане на преписката по делото]

4.

[...] [други процесуални въпроси]

К., 28 април 2023 г.

[...]